Hukuk Bölümü 2013/255 E. , 2013/652 K.

- **SUÇ EŞYASI OLDUĞU IDDIASI ILE TCK'NUN VE CMK'NUN HÜKÜMLERI UYARINCA EL KONULAN EŞYANIN ZARAR GÖRMESI NEDENIYLE UĞRANILDIĞI BELIRTILEN ZARARIN TAZMINI ISTEMIYLE AÇILAN DAVANIN 5271 SAYILI CMK.NUN 141 VE 142.MADDELERI GÖZ ÖNÜNE ALINARAK ADLİ YARGI YERİNDE GÖRÜLMESI GEREKTIĞI**
  - UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAKKINDA KANUN (2247) Madde 10

"İçtihat Metni"

Davacı : E.Y. Inc.

Vekili : Av. B.G.Ç., Av. Ç.C., Av. N.A.

Davalılar : 1-Maliye Hazinesine İzafeten Enez Malmüdürlüğü

2-İçişleri Bakanlığı Sahil Güvenlik Komutanlığı

Vekili : Av. E.P.

O L A Y : Davacı vekili özetle, davacı şirketin yetkili temsilcisi ve sahibi olan B.Ö.'ın DLZ 10993C706 gemi kayıt no.lu, bağlama limanı Kalamış Marina olan B. isimli tekneyi ticari amaç olmaksızın ve şahsi olarak kullanmakta olduğunu, kendileri tarafından Amerika'da bulunulduğu sırada gözetim ve denetim altında tutması, gerekli kontrollerinin yapılması için teknenin T.K. isimli şahsa bırakıldığını, davacı şirket yetkilisi B.Ö.'ın Türkiye dışında bulunduğu sırada, T.K. isimli şahıs tarafından B.Ö.'a farklı ve yanlış bilgiler verildiğini ve teknenin yetkili B.Ö.'ın hiçbir bilgi ve rızası olmaksızın 3. şahıslara kiralandığını ve şirket yetkilisinin bu durumdan ancak suça konu olay gerçekleştikten, tekneye el konulduktan ve Enez Malmüdürlüğü'nün yedieminliği, Enez Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın denetim ve gözetimi altında iken batması üzerine tesadüfen haberinin olduğunu, tekne hakkında, 03.04.2010 tarihli göçmen kaçakçılığı suçuna konu olması nedeniyle Enez Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde başlatılan soruşturma çerçevesinde Enez Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 03.04.2010 tarihinde el koyma kararı verildiğini, el koyma kararı üzerine, Enez Sulh Ceza Mahkemesi tarafından 2010/38 değişik iş numaralı dosya tahtında Enez Cumhuriyet Savcılığı tarafından verilen el koyma kararının onanmasına karar verildiğini, savcılık tarafından verilen el koyma kararı üzerine, yine Enez Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Enez Malmüdürlüğü'ne yazılan 06.04.2010 tarihli yazıda, B. isimli teknenin, Enez Malmüdürlüğü tarafından, ilgili yazıda sayılan eklentilerinin varsa seri numaralarının ve ayırt edici özelliklerinin tespitinden sonra yediemin sıfatıyla teslim alınması ve buna ilişkin teslim tesellüm tutanağı düzenlenerek Enez Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesinin öngörüldüğünü, savcılık tarafından verilen el koyma kararı üzerine gerekli idari birimlere gerekli bildirimlerin yapıldığını ve bunun üzerine 15.05.2010 tarihinde Enez Kaymakamlığı tarafından, Enez Sahil Güvenlik Bot Komutanlığı'na Malmüdürlüğüne teslim edilecek olan B. isimli teknenin limanda gözetim altında bulundurulmasının öngörülmüş ve böylece teknenin Malmüdürlüğü nezdinde bulunduğu süre içerisinde Sahil Güvenlik Bot Komutanlığı tarafından da gözetim ve denetim altında tutulmasının sağlanmaya çalışıldığını, dolayısıyla gerek Malmüdürlüğü gerekse Sahil Güvenlik Bot Komutanlığının teknenin korunması ve gözetilmesinden birlikte sorumlu olduklarını, 16.04.2010 tarihinde, Enez Malmüdürlüğü tarafından, savcılık tarafından kendilerine verilen yükümlülük yerine getirilerek söz konusu teknenin 14.04.2011 tarihi itibariyle, özellikleri ve mevcut durumunun tutanak altına alındığını, bu tespitin ardından 26.05.2010 tarihinde B. isimli teknenin 26.05.2010 tarihli teslim tesellüm tutanağı çerçevesinde Sahil Güvenlik Komutanlığından, Milli Emlak Memurlarınca teslim alındığını, B. isimli teknenin 26.05.2010 tarihinde Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından Enez Malmüdürlüğü'ne teslim edildikten sonra 28.10.2010 tarihinde bağlı bulunduğu Enez Limanında, davalı idarelerin gözetim ve denetimi altında muhafaza edilirken idarenin kusuru nedeniyle olduğu yerde battığını, milli emlak memuru ve görevli jandarma memurunun teknenin 28.10.2010 tarihinde battığı hususunu bir tutanakla imza altına aldıklarını, mevcut durumundan haberdar olunmasının ardından Ayvalık 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 27.04.2011 tarihli duruşmasında hazır bulunularak, teknenin, teknenin sahibi olan E.Y. Inc ye iadesi talep edilmiş ve bu talep üzerine mahkeme tarafından B. isimli teknenin 1.000,00.-TL teminat karşılığında iadesine karar verildiğini, tekne büyük ölçüde batmış bir halde bulunduğundan ve davacının, davalı idarelerin hizmet yükümlülüklerini gereği gibi yerine getirmemiş olmaları nedeni ile ciddi bir maddi zarara uğramış olduğundan teknenin kurtarılması için gerekli miktarın finanse edilemediğini, söz konusu teknenin gözetim ve denetim yükümlülüğünün olay tarihinde Enez Malmüdürlüğü ve Kaymakamlık tarafından yapılan görevlendirme ile Sahil Güvenlik Komutanlığında bulunduğunu, gerçekleşen olayın, idarelerin hizmetinin kötü işlemesinden, hatta hiç işlememesinden kaynaklandığını ve denetim ve koruma yükümlülüğü bulunan idarelerin hizmet kusurunun bulunduğunun aşikar olduğunu, Şayet Enez Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından B. isimli tekne Enez Malmüdürlüğü'ne teslim edildikten ve Kaymakamlık tarafından Enez Sahil Güvenlik Komutanlığına da gözetim ve denetim yükümlülüğü verildikten sonra, davalı idareler tarafından gerekli tedbir ve önlemler alınmış olsa idi söz konusu olayın gerçekleşemeyecek ve davacının zarara uğramayacağını, bir an için davalı idarelerin kusurunun olmadığı düşünülse dahi, davalı idarelerin kusursuz sorumluluk çevresinde yine sorumlu olacaklarını belirterek, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla, B. isimli teknenin uğramış olduğu 40.000,00.- Euro karşılığı 98.808,00.-TL maddi zarar ve 20.000,00.-Euro karşılığı 49.404,00- TL manevi tazminat olmak üzere toplam 148.212,00-TL'nın davalı idarelerden olay tarihi olan 01.11.2010 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile müştereken ve müteselsilen tazminine karar verilmesi istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

Davalı Enez Kaymakamlığı (Malmüdürlüğü) süresi içerisinde sunduğu cevap dilekçesinde özetle; görev itirazında bulunmuştur.

Edirne İdare Mahkemesi: 06.03.2012 gün, E:2011/1110 sayı ile görev itirazının reddine karar vermiştir.

Davalı Enez Kaymakamlığı'nın (Malmüdürlüğü) adli yargı yararına olumlu görev uyuşmazlığı çıkartılması yolunda süresi içerisinde sunduğu dilekçesi üzerine, dava dosyasının onaylı bir örneği Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı; Suç eşyası olarak TCK'nun ve CMK'nun hükümleri uyarınca el konulan eşyanın zarar görmesi nedeniyle uğranılan zararın tazmini istemli davanın görüm ve çözümünde adli yargı yeri görevli bulunduğundan bahisle,2247 sayılı Kanun'un 10. ve 13. maddeleri gereğince, olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ve dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Serdar ÖZGÜLDÜR'ün Başkanlığında, Üyeler: Mustafa AYSAL, Eyüp Sabri BAYDAR, Sıddık YILDIZ, Nurdane TOPUZ, Sedat ÇELENLİOĞLU ve Ayhan AKARSU'nun katılımlarıyla yapılan 13.5.2013 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME:

Başvuru yazısı ve dava dosyası örneği üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi gereğince yapılan incelemeye göre,davalı Enez

Kaymakamlığı'nın (Malmüdürlüğü) anılan Yasanın 10/2. maddesinde öngörülen yönteme uygun olarak yaptığı görev itirazının reddedilmesi ve dahi 12/1.maddede belirtilen süre içinde başvuruda bulunması üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nca, davalı Enez Kaymakamlığı (Malmüdürlüğü) açısından, 10.maddede öngörülen biçimde, olumlu görev uyuşmazlığı çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Selim Şamil KAYNAK'ın, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı M. BAYHAN ile Danıştay Savcısı Tuncay DÜNDAR'ın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, DLZ 10993C706 gemi kayıt numaralı, bağlama limanı Kalamış Marina olan davacı şirkete ait B. isimli teknenin Enez Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan göçmen kaçakçılığı suçuna ilişkin olan bir soruşturma sırasında yakalanması ve yapılan soruşturma sırasında suçta kullanılan nakil vasıtası olduğu iddiası nedeniyle Enez Cumhuriyet Başsavcılığınca el konularak yediemin sıfatı ile Enez Malmüdürlüğüne teslim edilmesi, sonrasında Enez Kaymakamlığı tarafından Sahil Güvenlik Bot Komutanlığına yazı yazılarak Malmüdürlüğüne teslim edilecek olan teknenin limanda gözetim ve denetim altında bulundurulmasının öngörülmesi sonrasında, el konulan teknenin çıkan şiddetli fırtınanın etkisi ile bağlandığı limanda batması sonucu, davacı şirket tarafından batan tekne nedeniyle oluştuğu belirtilen zararın tazmini istemi ile açıldığı anlaşılmıştır.

Dava dosyasında yapılan incelemede, Enez Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 03.04.2010 günlü Arama ve El Koyma Kararı ile DLZ 10993C706 gemi kayıt no.lu, bağlama limanı Kalamış Marina olan B. isimli tekne hakkında el koyma kararı verildiği, akabinde Enez Sulh Ceza Mahkemesinin 03.04.2010 gün,2010/38 Değişik İş sayılı kararı ile el koyma işleminin onanmasına karar verildiği anlaşılmıştır.

Dosya kapsamında yer alan Enez Cumhuriyet Başsavcılığı Hazırlık Bürosunun,Enez Malmüdürlüğüne hitaben yazdığı 06.04.2010 gün, 2010/109 sayılı yazısı ile bahse konu teknenin yediemin sıfatıyla alınması ile buna ilişkin teslim tesellüm tutanağının düzenlenmesi istenilmiştir.

Enez Kaymakamlığı Malmüdürlüğü'nün, Enez Sahil Güvenlik Bot Komutanlığı'na hitaben yazmış olduğu 15.04.2010 günlü yazıda, 03.04.2010 tarihinde göçmen kaçakçılığından dolayı Enez Cumhuriyet Başsavcılığınca el konulan ve Malmüdürlüğüne yediemin olarak teslimine karar verilen B. isimli teknenin limanda gözetim altında bulundurulmasının istenildiği anlaşılmıştır.

01.10.2010 günü tanzim edilmiş olan tutanak ile B. isimli teknenin 28.10.2010 günü meydana gelen kuvvetli fırtına sonucu bağlı bulunduğu limanda battığı tespit edilmiştir.

Davanın konusu,5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 79.maddesinde suç olarak tanımlanan ''Göçmen Kaçakçılığı'' suçuna ilişkin adli soruşturmada, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda yer alan koruma tedbirlerinden "El koyma" tedbirinin uygulanması sırasında, suçta kullanıldığı iddia olunan nakil vasıtasının el konulduğu ve muhafaza edildiği yerde zarar görmesi nedeniyle uğranıldığı belirtilen zararın tazmininden ibarettir.

5237 sayılı TCK'nun 79. maddesinin 1. fıkrasında "Doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddî menfaat elde etmek maksadıyla, yasal olmayan yollardan;

a) Bir yabancıyı ülkeye sokan veya ülkede kalmasına imkân sağlayan,

b) Türk vatandaşı veya yabancının yurt dışına çıkmasına imkân sağlayan, Kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. (Ek cümle: 22/07/2010-6008 S.K/6.md.) Suç, teşebbüs aşamasında kalmış olsa dahi, tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur." hükmü ile göçmen kaçakçılığı suç olarak tanımlanmış ve yaptırımı gösterilmiştir.

Davaya konu olayda, Enez ilçesi sınırlarında gelişen olayda, davacı şirkete ait "Bemaz" isimli teknenin bu suçun işlenmesinde nakil aracı olarak kullanıldığı sırada yakalandığı iddiasıyla 5237 sayılı CMK'nun 128/1. maddesi uyarınca Enez Cumhuriyet Başsavcılığınca uygulanan hukuki prosedür sonucu el konulduğu anlaşılmaktadır.

CMK'nun 128/1-b. maddesine göre, soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve bu suçlardan elde edildiğine dair kuvvetli şüphe sebebi bulunan hallerde, şüpheli veya sanığa ait; Kara, deniz veya hava ulaşım araçlarına, el konulabilir. Bu taşınmaz, hak, alacak ve diğer malvarlığı değerlerinin şüpheli veya sanıktan başka bir kişinin zilyetliğinde bulunması halinde dahi, el koyma işlemi yapılabilir. CMK'nun 128/2-a(2) madde ve fıkrasına göre de TCK'nun 79 ve 80. maddelerinde tanımlanan göçmen ve insan kaçakçılığı suçlarının işlenmesi halinde bu suçların işlenmesi sırasında kullanılan deniz ulaşım araçlarına da hakim kararı ile el konulacağı belirtildikten sonra, maddenin 4. fıkrasında "Kara, deniz ve hava ulaşım araçları hakkında verilen el koyma kararı, bu araçların kayıtlı bulunduğu sicile şerh verilmek suretiyle icra olunur" hükmü ile el koyma usulünü göstermiş, 8. fıkranın "Bu Madde hükmüne göre alınan el koyma kararının gereklerine aykırı hareket edilmesi halinde, Türk Ceza Kanununun "Muhafaza görevini kötüye kullanma" başlıklı 289 uncu Maddesi hükümleri uygulanır." hükmü ile de el koyma kararının gereklerine uyulmaması halinde doğacak cezai sorumluluk gösterilmiştir.

Yukarıdaki mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı gibi, özel bir suç türü olarak düzenlenen davaya konu el koyma koruma tedbirinin gerekçesini oluşturan göçmen kaçakçılığı suçunda kullanılan kara ve deniz ulaşım araçlarına el konulmasına yönelik olarak özel düzenlemeler yapılmış olup, bununla birlikte, somut olayda el konulan teknenin suçun işlenmesinde araç olarak kullanıldığı, bu niteliği itibari ile de suç eşyası olduğu iddiasının yer aldığı açıktır.

01/06/2005 günlü 25832 sayılı RG de yayımlanan Suç Eşyası Yönetmeliğinin 3. maddesinde de suç eşyası "Suç eşyası: İspat aracı olarak yararlı görülen, suçta kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan, suçtan meydana gelen, üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşyayı… ifade eder" şeklinde tanımlanmaktadır.

Suç Eşyası Yönetmeliğinin 5/6 fıkrasına göre "El konulan eşyanın teslim alınmasına dair işlemler Cumhuriyet savcısının talimatı doğrultusunda emanet memurunca yerine getirilir. Bulunmadığı takdirde Cumhuriyet başsavcılığınca görevlendirilecek personel tarafından tutanakla teslim alınarak en kısa zamanda emanet memurluğuna teslim edilir." hükmü ile el konulan suç eşyası gerekli kayıt ve saklama koşullan sağlanmak üzere emanet memuruna teslim edileceği belirlenmiştir. Ancak emanet depolarında saklanması ve teslim alınması mümkün olmayan eşyalar ise aynı Yönetmeliğin "Kıymetli eşya ve evrak ile bozulacak, değerini kaybedecek veya muhafazası zor olan suç eşyası hakkında yapılacak işlemler" başlıklı 9. maddesinin 4. fıkrasının, "Emanet dairesinde, soruşturma ve kovuşturma sonuna kadar saklanması sırasında bozulacak veya değerlerini açık bir şekilde kaybedecek olan yahut muhafazaları zor olması itibarıyla, emanet dairesinde saklanması mümkün olmayan eşya hakkında; özel düzenleme bulunmayan hâllerde, soruşturma evresinde sulh hâkiminden ve kovuşturma evresinde yargılamayı yapan mahkemeden; soruşturma veya kovuşturma sonu beklenmeksizin satılmalarına veya 16 ncı maddede yazılı mercilerden birine yahut uygun

görülen başka bir mercie teslim edilmelerine karar verilmesi istenir. Bu kabilden eşya, verilecek karar doğrultusunda ve kararda gösterilen mercilere teslim edilir veya satılır. Satış ve tevdi için yapılan masraflar cezaya veya güvenlik tedbirine mahkûm edilen sanıktan alınmak üzere kovuşturma giderlerinden karşılanır. Eşyanın satılması hâlinde, satış bedeli, bu Yönetmeliğin tedavül eden paralar hakkındaki 12 nci maddesi hükümleri doğrultusunda emanet memurluğunca saklanır." hükmü uyarınca muhafaza edilmesi için Yönetmeliğin 16. maddesinde belirlenen resmi kuramlara teslim edilebilir.

Davaya konu Bemaz isimli teknenin de yukarıda açıklanan mevzuat hükümleri çerçevesinde TCK'da suç olarak tanımlanan göçmen kaçakçılığı konulu bir suçun işlenmesi sırasında deniz nakil aracı olarak suç eşyası niteliği iddiası ile yakalanarak CMK'da gösterilen usulle el konularak, muhafazasındaki güçlük nedeniyle Enez Kaymakamlığı Sahil Güvenlik Komutanlığı denetiminde güvenli görülen bir limanda muhafaza edildiği, bu talimat ve işlemlerin de Enez ilçesi adli makamlarınca yerine getirildiği, bu konudaki yetki ve sorumluluğun adli makamlarda bulunduğu tartışmasızdır.

El konulan suç eşyasının zarar görmesi halinde uygulanacak usul 5271 sayılı CMK'da açıkça gösterilmektedir. CMK'nun 141 ve 142. maddelerinde tazminat isteme koşulları ve yetkili merci açıkça gösterilmiştir. Yasanın Koruma tedbirleri ile tazminat başlıklı 141. maddesinde j bendinde" Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında; Eşyasına veya diğer malvarlığı değerlerine, koşulları oluşmadığı halde elkonulan veya korunması için gerekli tedbirler alınmayan ya da eşyası veya diğer malvarlığı değerleri amaç dışı kullanılan veya zamanında geri verilmeyen, Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarım, Devletten isteyebilirler." hükmü yer almaktadır. Yasanın 142. maddesinde ise Tazminat İstemenin Koşulları başlığı altında "(1) Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir./ (2) İstem, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır." hükmü ile yetkili yargı yerinin adli yargı yeri olduğu ve suça konu soruşturma ve nihayetinde kovuşturma sonunda kararın kesinleşmesinde itibaren en yakın ağır ceza mahkemesinin yetkili olduğu gösterilmektedir. Soruşturma ve kovuşturma sonucunda suç eşyasının müsadere edilmesi halinde dahi davacının tazminat isteme hakkı doğmayacağı açıktır. Bu durumda da soruşturma aşamasında el konulan suç eşyasının zarar görmesi nedeniyle hizmet kusurundan bahsedilmesine dolayısı ile bu aşamada davada idari yargı yerinin görevli olduğundan bahsedilmesine olanak bulunmamaktadır.

Belirtilen tüm bu hususlara göre, suç eşyası olduğu iddiası ile TCK'nun ve CMK'nun hükümleri uyarınca el konulan eşyanın zarar görmesi nedeniyle uğranıldığı belirtilen zararın tazmini istemli davanın görüm ve çözümünde adli yargı yeri görevli bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın başvurusunun kabulü ile, davalı Enez Kaymakamlığı'nın (Malmüdürlüğü) görev itirazının Edirne İdare Mahkemesince reddine ilişkin kararın kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın, BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile, davalı Enez Kaymakamlığı'nın (Malmüdürlüğü) GÖREV İTİRAZININ REDDİNE İLİŞKİN, Edirne İdare Mahkemesi'nin 06.03.2012 gün, E:2011/1110 sayılı KARARININ KALDIRILMASINA, 13.5.2013 gününde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.